

Asia: VN/17576/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

5 §. Oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa.

Into kannattaa esitettyä muutosta, jossa 17 vuotta täyttänyt voi jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista myös lasten perusopetuksessa. On kuitenkin hyvä pitää lähtökohtana, että pääsääntöisesti 17 ikävuoden täyttymisen jälkeen oppivelvollisuutta suoritettaisiin aikuisten perusopetuksessa tai muussa oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa, mutta aina se ei ole oppivelvollisen parhaaksi.

15 §. Opiskelupaikan osoittaminen.

Into pitää tärkeänä, että oppivelvollisuuslakia muutetaan siten, että se sisältää mahdollisuuden osoittaa opiskelupaikka jo ennen kahden kuukauden määräajan päättymistä.

Ehdotetun säännöksen mukaan vaatimaan erityiseen tukeen oikeutetulle järjestettävässä koulutuksessa oppivelvolliselle voitaisiin oppivelvollisen taikka hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumuksella osoittaa opiskelupaikka jo ennen 1 momentissa säädetyn määräajan päättymistä. Opiskelupaikka voitaisiin osoittaa tarvittaessa mahdollisimman pian heti sen jälkeen, kun opetuksen tai koulutuksen järjestäjä on tehnyt asuinkunnalle ilmoituksen ilman opiskelupaikkaa olevasta oppivelvollisesta. Ennen opiskelupaikan osoittamista tulisi kuitenkin ehdotetussa 15 a §:ssä säädetyllä tavalla kuulla oppivelvollista ja hänen huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa sekä koulutuksen järjestäjää, jolle oppivelvollinen ollaan osoittamassa.

Into pitää muutosta oppivelvollisen nuoren näkökulmasta hyvänä. Työpajatoimijat ovat nostaneet saman haasteen esiin, odotusaika koulutuksen alkamiseksi on nuorelle pitkä eivätkä palvelut tunnista tällaista tilannetta. Useat työpajat olisivat valmiita ottamaan nuoria odotusajaksi työpajalle,

mutta tähän ei ole olemassa toimenpidettä. Oppivelvollisen pitäisi olla kirjoilla oppilaitoksessa, jotta hän voisi tulla työpajalle suorittamaan oppivelvollisuutta vaihtoehtoisessa oppimisympäristössä. Jos oppilaitoksissa ei ole tilaa oppivelvollisille, pitäisi myös joustavoittaa ja nopeuttaa sijoittumista työpajan vaihtoehtoiseen oppimisympäristöön. VALMA ja tulevista TUVA paikoista on pulaa, tarve on merkittävästi suurempi.

23 §. Tietojensaanti.

Into kannattaa esitettyä muutosta, jossa säännös tietojen toimittamisvelvollisuudesta on myös silloin, kun opetuksen tai koulutuksen järjestäjä tekee oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun ilmoituksen asuinkunnalle. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä toimitettava asuinkunnalle 14 §:ssä säädetyn ohjaus- ja valvontavastuun toteuttamiseksi sekä opiskelupaikan osoittamiseksi välttämättömät tiedot, kun oppivelvollisesta tehdään lain 11 §:n 4 momentissa tai 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus asuinkunnalle. Asuinkunnalla tulee olla käytössään tarvittava tieto, jotta ohjaus- ja valvontavastuu toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla ja oppivelvollisen erityiset tarpeet tulevat huomioiduksi päätöksenteossa. Erityisesti tieto vaativan erityisen tuen tarpeesta on välttämätön asuinkunnan ohjausvastuun toteuttamisessa ja opiskelupaikan osoittamisessa.

Etsivän nuorisotyön näkökulmasta asuinkunnan tiedonsaantioikeuksien laajentaminen voidaan nähdä selventävänä muutoksena. Lakiin ehdotetut lisäykset kirkastavat sitä, kuinka asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu on oma erityinen tehtävänsä, jonka tarkoituksenmukaiseen toteuttamiseen - nyt korostuva yksityisten henkilötietojen ja erityisen tuen päätösten käsittely mukaan lukien - tulee kaikissa kunnissa olla aina omat ammatillaisensa. Lakimuutos alleviivaa entisestään ohjaus- ja valvontatehtävän eroa nuorisolain puitteissa ja nuorisotyölliseltä perustalta toimiviin etsiviin nuorisotyöntekijöihin, jotka voivat vastaanottaa ainoastaan nuorten yksilöinti- ja yhteystietoja (Nuorisolaki 1285/2016 12 §). Sekä asuinkunnan ohjaus- ja valvontatehtävistä vastaavat että etsivät nuorisotyöntekijät usein toimivat koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten kanssa, mutta toisin kuin oppivelvollisten ohjaaminen, etsivä nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työ aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyöntekijä ei myöskään saa ilman nuoren (tai alaikäisen kohdalla myös hänen huoltajiensa) suostumusta luovuttaa eteenpäin työssä saamia tietoja esimerkiksi nuoren terveydentilasta tai tukitoimista.

Into katsoo uuden lakimuutoksen kannatettavalla tavalla tähdentävän siis sitä, että kunnassa on oppivelvollisuuslain (1214/2020, 13-15 §) linjan mukaisesti oltava erityinen ammattilainen oppivelvollisia koskevien ilmoitusten vastaanottoon ja käsittelyyn, oppivelvollisuuden suorittamisen valvontaan, ja oppivelvollisten nuorten ohjaamista sekä opiskelupaikan osoittamista varten. Vaikka opiskelupaikatta jäävistä oppivelvollisista voidaan edelleen ilmoittaa asuinkunnan lisäksi myös nuoren kotikunnan etsivälle nuorisotyölle, on nyt ehdotettujen lainkohtien toteutumisen ja tiedonsiirron takaamiseksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä tiedotettava selkeästi asuinkunnalle ilmoittamisen ehdottomasta ensisijaisuudesta. Etsivän nuorisotyön on hyvä toimia yhteistyössä ohjaus- ja valvontavastuussa olevan tahon kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä voidaan kutsua

tarvittaessa ja harkinnanvaraisesti esimerkiksi työpariksi ja mukaan oppivelvollisen nuoren ohjausprosessiin, kun se on nuoren tahdon ja edun mukaista.

Tietojensaantiin tehdyt esitykset ovat siten kaikki kannatettavia.

Tuure Herttaliisa
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry